

ΤΟ ΑΡΩΜΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Μετάφραση από τα ιταλικά

ΦΩΤΟΣ ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ

Σημείωμα του μεταφραστή

Παρόλο που ο Αντρέα Καμιλλέρι δίδαξε, για περίπου τριάντα χρόνια, σκηνοθεσία θεάτρου στη Θεατρική Ακαδημία της Ρώμης, η αδυναμία του πρέπει να είναι ο κινηματογράφος. Πέρα από τις διαρκείς αναφορές του σε κινηματογραφικές ταινίες, κατά κανόνα με έμμεσο τρόπο, η δομή και ο ρυθμός της αφήγησης που επιλέγει θυμίζει περισσότερο κινηματογραφικό σενάριο παρά μυθιστόρημα. Κοφτές, σύντομες φράσεις, στριμωγμένες ανάμεσα σε κόμματα, χωρίς τελείες, ασταμάτητη δράση, με έντονη την προσπάθεια της αποφυγής κάθε είδους χάσματος, σασπένς σε σωστές αναλογίες, μελαγχολία, που θυμίζει φιλμ νουάρ, μοναξιά του βασικού ήρωα κι ένα σωρό άλλα συννηγορούν υπέρ μιας κινηματογραφικής γραφής με γνώση και φαντασία. Άλλωστε, στην Ιταλία μία από τις πλέον επιτυχημένες σειρές των τελευταίων χρόνων είναι αυτή που έγινε με βάση τα βιβλία του Καμιλλέρι, με τον εύγλωττο τίτλο: «Ο αστυνόμος Μονταλμπάνο».

Από την άλλη μεριά, τα βιβλία του τα διακρίνει μια επιμονή στην ανάδειξη και στην περιγραφή των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της πατρίδας του, της Σικελίας. Αρνούμενος γνωστές κοινοτοπίες (τις οποίες μισεί θανάσιμα), όπως για παράδειγμα τη Μαφία, ο Καμιλλέρι μιλάει για τους ανθρώπους και το σικελικό περιβάλλον με αγάπη και σεβασμό, τόσο, ώστε το σύνολο του έργου του θα μπορούσε να χαρακτηριστεί όχι απλώς «αστυνομικό» αλλά «κοινωνικό» μυθιστόρημα, με έντονα στοιχεία αυθεντικότητας. Οι άνθρωποι που κάθε φορά αναδύονται μέσα από τις ιστορίες του μοιάζουν με υπάρξεις που μένουν για χρόνια στην αφάνεια (όπως ολόκληρη η Σικελία, αν όχι ο ιταλικός Νότος), ερμητικά κλεισμένοι στα σπίτια τους, στον εαυτό τους, στο μικρόκοσμο, εν ολίγοις, στον οποίο εισχωρεί για να τους ανακαλύψει κάθε φορά ο Καμιλλέρι.

Τέλος, μια ιδιαιτερότητα του Α. Καμιλλέρι δεν είναι ότι γράφει απλώς σε σικελική διάλεκτο, αλλά ότι κατασκευάζει δικό του λεξιλόγιο ως παραλλαγή της σικελικής διαλέκτου, την οποία, ούτως ή άλλως, ο καθένας στη Σικελία τη μεταχειρίζεται κατά το δοκούν.

Για την «ιδιομορφία» αυτή, που μπορεί να φέρει σε πλήρες αδιέξοδο οποιονδήποτε μεταφραστή, είχα την τύχη να συνεργαστώ με τη φιλόλογο καθηγήτρια κ. Rossella Di Schiavi, την οποία ευχαριστώ βαθύτατα.

Ένα

ΤΑ ΠΑΝΤΖΟΥΡΙΑ του ορθάνοιχτου παραθύρου χτύπησαν τόσο δυνατά πάνω στον τοίχο, σαν πυροβολισμός, και ο Μονταλμπάνο, που εκείνη ακριβώς τη στιγμή έβλεπε στον ύπνο του πως ήταν μπλεγμένος σε μια ένοπλη συμπλοκή, ξύπνησε απότομα, μούσκεμα στον ιδρώτα, τουρτουρίζοντας από το κρύο.

Σηκώθηκε βλαστημώντας κι έτρεξε να κλείσει το παράθυρο. Φυσούσε μια τόσο παγερή τραμουντάνα, ώστε αντί να ζωηρεύει τα χρώματα του πρωινού, όπως έκανε πάντα, τα χωρίζε, κόβοντάς τα στη μέση, αφήνοντας μόνο τα κροκί ή, μάλλον, μερικά ξεθωριασμένα ίχνη τους, όπως στις ακουαρέλες που σκαρώνουν ερασιτέχνες, οι οποίοι αφιερώνουν τον κυριακάτικο χρόνο τους στη ζωγραφική. Προφανώς το καλοκαίρι, που ήδη εδώ και μερικές μέρες έπνεε τα λοίσθια, αποφάσισε στη διάρκεια της νύχτας να φύγει οριστικά, παραχωρώντας τη θέση του στην εποχή που επρόκειτο να έρθει, δηλαδή το φθινόπωρο. Όφειλε να έρθει, γιατί στην πραγματικότητα, έτσι όπως προαναγγελλόταν, αυτό το φθινόπωρο έμοιαζε με χειμώνα, και μάλιστα με βαρυχειμωνιά.

Μπαίνοντας πάλι κάτω από τα σκεπάσματα, ο Μονταλμπάνο αφιέρωσε μια ελεγεία στις εποχές που εξαφανίστηκαν. Πού κατέληξαν; Παρασυρμένες κι αυτές από τον ολοένα και πιο γρήγορο ρυθμό του ανθρώπου, προσαρμόστηκαν αναλόγως: κατάλαβαν ότι εκπροσωπούσαν μια παύση και χάθηκαν, καθότι σήμερα είναι αδιανόητη η πολυτέλεια έστω και μιας

στιγμής αδράνειας, σ' αυτή τη φρενήρη κούρσα που τρέφεται με ρήματα: γεννιέμαι, τρώω, σπουδάζω, γαμώ, παράγω, κάνω ζάπιγκ, αγοράζω, πουλάω, χέζω και πεθαίνω. Ρήματα σε πρώτο πρόσωπο, αλλά με απειροελάχιστη διάρκεια, σαν το πετάρισμα των βλεφάρων. Δεν είχε υπάρξει όμως και μια άλλη εποχή, που είχε άλλα ρήματα; Σκέφτομαι, συλλογίζομαι, ακούω και, γιατί όχι, τεμπελιάζω, ονειρεύομαι, αφαιρούμαι; Σχεδόν με δάκρυα στα μάτια, ο Μονταλμπάνο αναπόλησε τα ρούχα ντεμί-σεζόν και το πουλόβερ του πατέρα του. Όλα αυτά του υπενθύμισαν ότι, για να πάει στο γραφείο, έπρεπε να φορέσει χειμωνιάτικο κοστούμι. Έκανε κουράγιο, σηκώθηκε κι άνοιξε το φύλλο της ντουλάπας όπου κρέμονταν τα χειμωνιάτικα ρούχα. Η βαριά μυρουδιά από έναν τόνο ναφθαλίνης τον βρήκε απροετοίμαστο. Πρώτα του κόπηκε η ανάσα, μετά δάκρυσε κι ύστερα άρχισε να φταρνίζεται. Φταρνίστηκε δώδεκα φορές στη σειρά, με τη μύξα να τρέχει από τη μύτη του, το κεφάλι του να βουίζει και το θώρακά του να πονάει συνεχώς περισσότερο. Είχε λησμονήσει ότι η καμαριέρα του, η Αντελίνα, βρισκόταν σε διαρκή και ανελέητο πόλεμο με το σκόρο, από τον οποίο έβγαινε πάντα και αμείλιχτα ηττημένη. Ο αστυνόμος παραδόθηκε. Ξανάκλεισε την ντουλάπα και πήγε να πάρει ένα βαρύ πουλόβερ από το συρτάρι. Μπορεί εδώ η Αντελίνα να είχε χρησιμοποιήσει ασφυξιογόνα αέρια, όμως ο Μονταλμπάνο ήξερε πια πώς είχαν τα πράγματα και προχώρησε κρατώντας την αναπνοή του. Βγήκε στη βεραντούλα και άπλωσε το πουλόβερ στον καθαρό αέρα για να φύγει η βαριά μυρωδιά. Έπειτα —αφού πλύθηκε, ξυρίστηκε και ντύθηκε— ξαναπήγε στη βεραντούλα να το φορέσει, αλλά το πουλόβερ είχε κάνει φτερά. Εκείνο το ολοκαίνουριο πουλόβερ που του `χε φέρει η Λίβια από το Λονδίνο! Και τώρα πώς να της εξηγήσει ότι κάποιο κωλόπαιδο, περνώντας, δεν άντεξε στον πειρασμό, άπλωσε το χέρι του κι από δω πάνε κι οι άλλοι. Φαντάστηκε επακριβώς πώς θα εξελισσόταν η κουβέντα με την αρραβωνιαστικιά του.

«Ορίστε μας! Το Ξερα εγώ!»

«Συγγνώμη, αλλά τι ήξερες δηλαδή;»

«Επειδή σ' το χάρισα εγώ!»

«Κι αυτό τι σχέση έχει;»

«Έχει και παραέχει! Γιατί δε δίνεις την παραμικρή σημασία σ' ό,τι σου χαρίζω. Για παράδειγμα, το πουκάμισο που σου αγόρασα από...»

«Μα αυτό το έχω ακόμα».

«Βάζω στοίχημα ότι το έχεις, αφού ποτέ δεν το φόρεσες! Κι έπειτα, για σκέψου: να ληστεύει ένα κλεφτρόνι το διάσημο αστυνόμο Μονταλμπάνο! Ν' ανοίξει η γη για να κρυφτείς!»

Κι εκείνη τη στιγμή είδε το πουλόβερ. Παρασυρμένο από την τραμουντάνα, κυλούσε πάνω στην άμμο και, κυλώντας όλο και πιο μακριά, πλησίαζε στο σημείο όπου η άμμος βρεχόταν με κάθε κύμα.

Ο Μονταλμπάνο πήδηξε από τα κάγκελα, έτρεξε —η άμμος τού γέμισε τα παπούτσια και τις κάλτσες— και ίσα που πρόλαβε να αρπάξει το πουλόβερ, γλιτώνοντάς το από ένα απειλητικό κύμα, που φαινόταν να το έχει βάλει στο μάτι.

Επιστρέφοντας, σχεδόν μισότυφλος εξαιτίας της άμμου που του φουσούσε ο αέρας στα μάτια, αναγκάστηκε να συμβιβαστεί με την ιδέα ότι το πουλόβερ είχε μετατραπεί σ' ένα κουβάρι από μουσκεμένο και ξεχειλωμένο μαλλί. Μόλις μπήκε, χτύπησε το τηλέφωνο.

«Γεια σου, αγάπη μου, πώς είσαι; Ήθελα να σου πω ότι σήμερα δε θα είμαι στο σπίτι. Θα πάω για μπάνιο με μια φίλη μου».

«Δε θα πας στο γραφείο;»

«Έχουμε αργία. Γιορτάζει ο πολιούχος άγιος...»

«Έχετε καλό καιρό;»

«Θαυμάσιο».

«Ωραία, να περάσεις καλά. Τα λέμε το βράδυ».

Αυτό του ΐλιπε για να φτιάξει η μέρα του! Εκείνος έτρεμε από το κρύο και η Λίβια τέντωνε το κορμί της κάτω από τον

ήλιο! Ακόμα μία απόδειξη ότι ο κόσμος είχε αλλάξει. Στο Βορρά πέθαιναν από τη ζέστη, την ώρα που στο Νότο είχαν παγωνιά, πολικές αρκούδες και πιγκουίνους.

Ετοιμαζόταν ν' ανοίξει την ντουλάπα κρατώντας την αναπνοή του, όταν χτύπησε και πάλι το τηλέφωνο. Στάθηκε για λίγο αναποφάσιτος, αλλά η ιδέα των επιπλοκών που θα μπορούσε να έχει και πάλι στο στομάχι, εξαιτίας της ναφθαλίνης, τον έσπρωξε να σηκώσει το ακουστικό.

«Εμπρός».

«Α, αστυνόμε, αστυνόμε!» ακούστηκε η λυπημένη και λαχανιασμένη φωνή του Καταρέλλα. «Είσαστε εσείς ο ίδιος αυτοπροσώπως;»

«Όχι».

«Και τότε ποιος είναι με τον οποίο μιλάω;»

«Είμαι ο Αρθούρος, δίδυμος αδελφός του αστυνόμου».

Γιατί θέλησε να κάνει τον έξυπνο σ' αυτόν το δύστυχο; Μήπως για να διώξει λίγη από την κακοκεφιά του;

«Στ' αλήθεια;» είπε ο Καταρέλλα έκπληκτος. «Με συγχαρείς, κύριε Αρθούρε δίδυμε, όταν όμως έρθει ο αστυνόμος στο σπίτι, του λες ότι είναι ανάγκη να του μιλήσω;»

Ο Μονταλμπάνο άφησε να περάσουν μερικά δευτερόλεπτα. Μπορεί αυτή του η ιδέα να τον βοήθουσε κάποια άλλη στιγμή. Έγραψε σ' ένα χαρτί «ο δίδυμος αδελφός μου ονομάζεται Αρθούρος» και απάντησε στον Καταρέλλα.

«Εδώ είμαι, τι συμβαίνει;»

«Α, αστυνόμε, αστυνόμε! Ένα “σαρανταοχτάρι” συμβαίνει! Γνωρίζετε το μέρος όπου είχε το γραφείο του ο λογιστής Γκραγκάνο;»

«Γκραγκάνο θες να πεις;»

«Ναι. Γιατί, πώς το είπα; Γκραγκάνο είπα».

«Εντάξει, ξέρω πού είναι. Και λοιπόν;»

«Και λοιπόν, μπήκε κάποιος οπλισμένος με ρεβόλβερ. Τ' άκουσε ο Φάτσιο, που έτυχε να περνάει από κει τυχαία. Φαίνεται ότι σκοπεύει να τον πυροβολήσει. Λέει ότι θέλει πίσω

τα λεφτά που του έκλεψε ο Γκραγκάνο, διαφορετικά θα σκοτώσει τη γυναίκα».

Πέταξε το πουλόβερ στο πάτωμα, το έσπρωξε με μια κλοτσιά κάτω από το τραπέζι και άνοιξε την εξώπορτα. Η τραμουντάνα φύσαγε τόσο δυνατά, ώστε τον πήγε πολύ πιο γρήγορα μέχρι το αυτοκίνητο.

Ο λογιστής Εμανουέλε Γκαργκάνο —ένας ψηλός σαραντάρης, κομψός, όμορφος, τόσο που έμοιαζε με ήρωα αμερικανικής ταινίας, πάντα ηλιοκαμένος τέλεια από τον ήλιο— ανήκε σ' εκείνη τη ράτσα με τη σύντομη εταιρική ζωή, την επονομαζόμενη των «αναρριχόμενων μάνατζερ»: ήδη από τα πενήντα τους έδειχναν τόσο φθαρμένοι, σωστά συντρίμια, για να χρησιμοποιήσω μια λέξη που τους άρεσε πολύ. Ο λογιστής Γκαργκάνο, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, είχε γεννηθεί στη Σικελία, αλλά εργάστηκε για μεγάλο διάστημα στο Μιλάνο, όπου σύντομα, όπως έλεγε, έγινε γνωστός σαν ένα είδος μάγου όσον αφορά τη χρηματιστηριακή εκμετάλλευση. Στη συνέχεια, θεωρώντας ότι είχε αποκτήσει την αναγκαία φήμη, αποφάσισε να εργαστεί στην Μπολόνια όπου, σύμφωνα πάντα με τα λεγόμενά του, έκανε ευτυχισμένους δεκάδες επενδυτές. Στη Βιγκάτα έκανε την εμφάνισή του περίπου πριν από δύο χρόνια, για να προωθήσει, όπως έλεγε, «την οικονομική αφύπνιση αυτής της αγαπημένης μας και κακότυχης περιοχής» και σε λίγες μέρες είχε ανοίξει παραρτήματα σε τέσσερις μεγάλες πόλεις της επαρχίας Μοντελουζα. Ήταν από κείνους που σίγουρα δεν τους έλειπε το «λέγειν», ούτε η ικανότητα να πείθουν όσους συναντούσαν, πάντα μ' ένα καθησυχαστικό χαμόγελο χαραγμένο στο πρόσωπό τους. Σε διάστημα μιας εβδομάδας, που την πέρασε τρέχοντας από τη μια πόλη στην άλλη μ' ένα γρήγορο και φανταχτερό αυτοκίνητο, ένα είδος κράχτη για τους αφελείς, είχε αποκτήσει καμιά εκατοστή πελάτες, με μέσο όρο ηλικίας πάνω από τα εξήντα, που του εμπιστεύτηκαν τις οικονομίες τους. Στην εκπνοή του εξα-

μήνου, οι ηλικιωμένοι συνταξιούχοι κλήθηκαν και είδαν να τους παραδίδεται, ρισκάροντας το έμφραγμα, ένα κέρδος γύρω στο είκοσι τοις εκατό. Στη συνέχεια, ο λογιστής κάλεσε όλους τους πελάτες του σ' ένα πλουσιοπάροχο τραπέζι στη Βιγκάτα, στο τέλος του οποίου άφησε να εννοηθεί ότι, το επόμενο εξάμηνο, το κέρδος θα ήταν μεγαλύτερο, έστω και λίγο. Η φήμη διαδόθηκε και ο κόσμος άρχισε να κάνει ουρές μπροστά στα γραφεία του, ικετεύοντας τον Γκαργκάνο να δεχτεί τα χρήματά του. Κι ο λογιστής, μεγαλόψυχος όπως ήταν, τα δεχόταν. Σ' αυτή τη δεύτερη συναλλαγή, στους ηλικιωμένους προστέθηκαν και μερικοί ανυπόμονοι νεαροί που ήθελαν να κερδίσουν χρήματα όσο το δυνατόν συντομότερα. Στο τέλος του δεύτερου εξαμήνου, το κέρδος των πρώτων πελατών ανερχόταν στο 23%. Η υπόθεση συνεχίστηκε με ούριο άνεμο, όμως στο τέλος του τετάρτου εξαμήνου ο Εμανουέλε Γκαργκάνο δεν εμφανίστηκε. Οι υπάλληλοι των γραφείων και οι πελάτες περίμεναν δυο μέρες κι ύστερα αποφάσισαν να τηλεφωνήσουν στην Μπολόνια, όπου έπρεπε να βρίσκεται η κεντρική διεύθυνση του «Βασιλιά Μίδα», έτσι ονομαζόταν η χρηματιστηριακή επιχείρηση του λογιστή. Στο τηλέφωνο δεν εμφανίστηκε κανείς. Ύστερα από μια σύντομη έρευνα, έγινε γνωστό ότι τα τοπικά γραφεία του «Βασιλιά Μίδα», που ήταν νοικιασμένα, είχαν περιέλθει εκ νέου στο νόμιμο ιδιοκτήτη τους, ο οποίος, παρεμπιπτόντως, ήταν έξαλλος γιατί δεν του είχαν καταβληθεί τα ενοίκια των τελευταίων μηνών. Πέρασε μία εβδομάδα αναζητήσεων χωρίς αποτέλεσμα, κατά την οποία ούτε στη Βιγκάτα ούτε στα περίχωρα έκανε την εμφάνισή του ο λογιστής, κι ύστερα από μερικές θορυβώδεις επιδρομές στα γραφεία από εκείνους που είχαν τοποθετήσει εκεί τα χρήματά τους, προέκυψαν δύο θεωρίες γύρω από την εξαφάνιση του λογιστή.

Η πρώτη υποστήριζε ότι ο Εμανουέλε Γκαργκάνο, αφού άλλαξε το όνομά του, μετόικησε σε κάποιο νησί της Ωκεανίας, όπου, μαζί με ημίγυμνες καλλονές, ξόδευε τα χρήματα εκεί-

νων που τον εμπιστεύτηκαν και του έδωσαν τις οικονομίες τους.

Η δεύτερη έλεγε ότι ο λογιστής χρησιμοποίησε απερίσκεπτα τα χρήματα κάποιου μαφιόζου και τώρα είτε κοιτούσε τα ραδίκια ανάποδα είτε είχε γίνει τροφή για τα ψάρια.

Ωστόσο, σε όλη τη Μοντελούζα και στα περίχωρα υπήρχε μία γυναίκα που είχε διαφορετική γνώμη. Μόνο μία, η Μαριαστέλλα Κοζεντίνο.

Πεννητάρα, χοντρή και άχαρη, η Μαριαστέλλα ζήτησε να προσληφθεί στο γραφείο της Βιγκάτα, κι ύστερα από μία σύντομη όσο και έντονη συνέντευξη με το λογιστή, προσελήφθη. Έτσι έλεγαν. Σύντομη η συνάντηση, αλλά αρκετή για να ερωτευτεί παράφορα η Μαριαστέλλα τον εργοδότη της. Η δουλειά αυτή θα ήταν η δεύτερη επαγγελματική της απασχόληση, καθώς για πολλά χρόνια είχε παραμείνει στο σπίτι, αφότου πήρε το δίπλωμα της λογίστριας, για να βοηθήσει αρχικά τον πατέρα και τη μητέρα της και κατόπιν τον έρημο πατέρα της, που γινόταν όλο και πιο απαιτητικός, μέχρι το θάνατό του· ίσως ήταν όμως ο πρώτος της έρωτας. Γιατί, δυστυχώς, η Μαριαστέλλα από τότε που γεννήθηκε ήταν λογοδοσμένη σ' ένα μακρινό ξάδελφο, που δεν τον είδε ποτέ της, εκτός από φωτογραφίες, γιατί πέθανε μικρός από άγνωστη ασθένεια. Τώρα όμως τα πράγματα ήταν διαφορετικά, καθώς η Μαριαστέλλα μπορούσε να δει τον έρωτά της ολοζώντανο και να του μιλάει συχνά από κοντά, τόσο κοντά, ώστε ένα πρωί ένωσε τη μυρωδιά της κολόνιας που είχε βάλει μετά το ξύρισμα. Έτσι, βρήκε το κουράγιο να κάνει μια πράξη τόσο τολμηρή, για την οποία ποτέ δεν πίστευε ότι ήταν ικανή: πήρε το λεωφορείο και πήγε στη Φιάκκα, σε μια συγγενή της που είχε αρωματοπωλείο, και μυρίζοντας το ένα μπουκαλάκι μετά το άλλο, τόσο που της ήρθε πονοκέφαλος, κατάφερε να εντοπίσει την κολόνια που χρησιμοποιούσε ο έρωτάς της. Αγόρασε, λοιπόν, ένα μπουκαλάκι και το φύλαγε στο συρτάρι του κομοδίνου της. Κι όταν καμιά φορά ξυπνούσε ξαφνικά τη νύχτα, ολομόναχη

στο κρεβάτι της, μέσα στο άδειο σπίτι, κι ένοιωθε λυπημένη, άνοιγε το μπουκαλάκι, το μύριζε και ξανάβρισκε τον ύπνο της, μουρμουρίζοντας: «Καληνύχτα, αγάπη μου».

Η Μαριαστέλλα ήταν απολύτως σίγουρη ότι ο λογιστής Εμανουέλε Γκαργκάνο δεν το είχε σκάσει παίρνοντας μαζί του τα χρήματα που του είχαν εμπιστευτεί, ούτε τον είχε δολοφονήσει η Μαφρία για κάποια βρομοδουλειά. Όταν την ανέκρινε ο Μιμί Αουτζέλλο (ο Μονταλμπάνο δε θέλησε να αναμειχθεί σ' αυτή την έρευνα, γιατί ισχυριζόταν ότι δεν είχε ιδέα από οικονομικά), η δεσποινίς Κοζεντίνο δήλωσε ότι, κατά τη γνώμη της, ο λογιστής είχε προσβληθεί από προσωρινή αμνησία και ότι σύντομα θα εμφανιζόταν και θα έκλεινε όλα τα κακόβουλα στόματα. Και είχε πει αυτά τα λόγια με τέτοια θέρμη, ώστε ακόμα κι ο ίδιος ο Αουτζέλλο κόντεψε να την πιστέψει.

Απόλυτα πεπεισμένη για την εντιμότητα του λογιστή, η Μαριαστέλλα άνοιγε κάθε πρωί το γραφείο και περίμενε την επιστροφή του αγαπημένου της. Όλοι στην περιοχή γελούσαν μαζί της. Όσοι δεν είχαν δοσοληψίες με το λογιστή, εννοείται, γιατί οι άλλοι, που είχαν χάσει τα λεφτά τους, δεν είχαν καμία διάθεση γι' αστεία.

Την προηγούμενη μέρα, ο Μονταλμπάνο είχε μάθει από τον Γκάλλο ότι η δεσποινίς Κοζεντίνο πήγε στην τράπεζα, για να πληρώσει με δικά της χρήματα το νοίκι του γραφείου. Και τότε σκέφτηκε γιατί, ενώ την απειλούσαν με το περίστροφο, να τα βάλει κάποιος μ' αυτή τη δύστυχη, η οποία δεν είχε κερδίσει τίποτα; Κι έπειτα, γιατί ο πιστωτής είχε αυτή την ωραία ιδέα τόσο αργά, περίπου τριάντα μέρες μετά την εξαφάνιση, όταν δηλαδή τα θύματα του λογιστή Γκαργκάνο θα είχαν πια ηρεμήσει; Για τον Μονταλμπάνο, που ανήκε στην πρώτη κατηγορία, δηλαδή εκείνη που υποστήριζε ότι ο λογιστής την είχε κοπανήσει αφού ξεγέλασε τους πάντες, η Μαριαστέλλα Κοζεντίνο ήταν αξιολύπητη. Κάθε φορά που τύχαινε να περάσει μπροστά από το γραφείο και την έβλεπε, καθισμένη με

όλη της τη σοβαρότητα πίσω από το γκισέ, από την άλλη πλευρά του γυάλινου χωρίσματος, ένιωθε να του σφίγγεται η καρδιά, κι αυτό το σφίξιμο τον συνόδευε την υπόλοιπη μέρα.

Μπροστά από το γραφείο του «Βασιλιά Μίδα» υπήρχαν καμιά τριανταριά άτομα που συζητούσαν χειρονομώντας ζωηρά: τρεις αστυφύλακες προσπαθούσαν να τους κρατήσουν σε κάποια απόσταση. Αναγνώρισαν όμως τον αστυνόμο και τον περικύκλωσαν.

«Είναι αλήθεια ότι υπάρχει κάποιος οπλισμένος μέσα στο γραφείο;»

«Ποιος είναι; Ποιος;»

Απομάκρυνε τον κόσμο υψώνοντας τη φωνή του κι έφτασε τελικά στην είσοδο του γραφείου. Εκεί σταμάτησε, κάπως λαχανιασμένος. Μέσα υπήρχαν, τους αναγνώρισε από την πλάτη, ο Μιμί Αουτζέλλο, ο Φάτσιο και ο Γκαλλούτσο, που φαινόταν απασχολημένοι σε μια περίεργη χορογραφία: άλλοτε έσκυβαν, άλλοτε έγερναν προς τ' αριστερά, άλλοτε έκαναν ένα βήμα μπροστά ή ένα πίσω. Άνοιξε αθόρυβα τη γυάλινη πόρτα και κοίταξε καλύτερα τη σκηνή. Το γραφείο ήταν ένα μεγάλο δωμάτιο χωρισμένο στα δύο από μια ξύλινη κατασκευή, πάνω στην οποία υπήρχε η τζαμαρία με το γκισέ. Φαινόταν επίσης τέσσερα άδεια γραφεία. Η Μαριαστέλλα Κοζεντίνο καθόταν στη συνηθισμένη της θέση, πίσω από το γκισέ, κατακίτρινη αλλά ήρεμη και σοβαρή. Τα δύο τμήματα του γραφείου επικοινωνούσαν με μια ξύλινη πορτούλα.

Ο επιδρομέας, ή όποιος κι αν ήταν, γιατί ο Μονταλμπάνο δεν ήξερε πώς να τον αποκαλέσει, στεκόταν ακριβώς μπροστά στην πόρτα, έτσι ώστε να έχει υπό τον έλεγχό του τόσο την υπάλληλο όσο και τους τρεις αστυνομικούς. Ήταν ένας ογδοντάρης και ο αστυνόμος τον αναγνώρισε αμέσως: ο ευυπόληπτος τοπογράφος Σαλβατόρε Γκαρτσούλλο. Λίγο από την υπερένταση, λίγο από το προχωρημένο Αλτσχάιμερ, το ρεβόλβερ που κρατούσε στο χέρι του, σίγουρα από την εποχή του

Μπούφαλο Μπιλ και των Σιού, έτρεμε τόσο, ώστε όταν το γύριζε κατά τη μεριά των ανθρώπων του αστυνόμου, όλοι κοιτούσαν να κρυφτούν, γιατί ήταν αδύνατον να προβλέψουν πού θα κατέληγε μια πιθανή εκφυρσοκρότηση.

«Θέλω τα λεφτά που μου 'κλεψε αυτός ο πουτάνας γιος, αλλιώς θα καθαρίσω την υπάλληλο».

Είχε περάσει πάνω από μία ώρα από τη στιγμή που ο τοπογράφος ούρλιαζε την ίδια πάντα φράση, χωρίς να προσθέτει ή να αφαιρεί έστω μία λέξη, κι έτσι, καταπονημένος και βραχιασμένος, νόμιζες πως, αντί να μιλάει, έκανε γαργάρες.

Ο Μονταλμπάνο κινήθηκε αποφασιστικά, προσπέρασε τους άντρες του και έχοντας ένα χαμόγελο που του έφτανε μέχρι τ' αυτιά, έτεινε το χέρι στο γεροντάκι.

«Αγαπητέ μου τοπογράφε! Τι χαρά που σας βλέπω! Πώς είστε;»

«Ας τα λέμε καλά, ευχαριστώ» απάντησε ο Γκαρτσούλλο αμήχανα.

Συνήλθε όμως αμέσως, μόλις είδε ότι ο Μονταλμπάνο ετοιμαζόταν να κάνει ένα ακόμα βήμα προς το μέρος του.

«Ακίνητος, αλλιώς πυροβολώ!»

«Αστυνόμε, για όνομα του Θεού, μην εκτίθεστε σε κίνδυνο» παρενέβη με σταθερή φωνή η δεσποινίς Κοζεντίνο. «Αν κάποιος πρέπει να θυσιαστεί για το λογιστή Γκαργγκάνο, αυτή είμαι εγώ. Παρούσα κι έτοιμη!»

Αντί να βάλει τα γέλια μ' ετούτη την τυπική ατάκα από μελόδραμα, ο Μονταλμπάνο θύμωσε. Αν είχε εκείνη τη στιγμή μπροστά του το λογιστή, θα του έσπαγε ευχαρίστως τα μούτρα.

«Αφήστε τις ανοησίες! Δε χρειάζεται να θυσιαστεί κανένας!»

Και γυρνώντας στον τοπογράφο, άρχισε να αυτοσχεδιάζει.

«Με το συμπάθιο, κύριε Γκαρτσούλλο, αλλά πού ήσαστε χτες το βράδυ;»

«Κι εσύ τι ζόρι τραβάς;» είπε επιθετικά το γεροντάκι.

«Απαντήστε μου, για το καλό σας».

Ο τοπογράφος έσφιξε τα χείλια του κι έπειτα αποφάσισε να ανοίξει το στόμα του.

«Μόλις είχα επιστρέψει στο σπίτι μου, εδώ. Πέρασα τέσσερις μήνες στο νοσοκομείο του Παλέρμο, όπου πληροφορήθηκα ότι ο λογιστής την είχε κοπανήσει με τα λεφτά μου, όσα είχα βάλει στην άκρη δουλεύοντας μια ολόκληρη ζωή».

«Οπότε, χτες αργά το βράδυ δεν είδατε τηλεόραση;»

«Όχι, δεν είχα καμία διάθεση ν' ακούσω μαλακίες».

«Να γιατί δεν ξέρετε τίποτε!» είπε θριαμβευτικά ο Μονταλμπάνο.

«Και τι θα 'πρεπε να ξέρω;» ρώτησε απορημένος ο Γκαρτσούλλο.

«Ότι ο λογιστής Γκαργκάνο συνελήφθη».

Κοίταξε με την άκρη του ματιού τη Μαριαστέλλα. Περίμενε μια κραυγή, κάποια αντίδραση, αλλά η γυναίκα παρέμεινε εντελώς ακίνητη, κι έδειχνε περισσότερο μπερδεμένη παρά πεπεισμένη.

«Στ' αλήθεια;» ρώτησε ο τοπογράφος.

«Στο λόγο της τιμής μου» απάντησε με ύφος σπουδαίου ηθοποιού ο Μονταλμπάνο. «Τον συνέλαβαν και κατέσχεσαν δώδεκα μεγάλες βαλίτσες γεμάτες λεφτά. Σήμερα το πρωί, στην αστυνομία της Μοντελούζα, αρχίζει η διαδικασία για την επιστροφή των χρημάτων στους δικαιούχους. Έχετε την απόδειξη για το ποσόν που εμπιστευτήκατε στον Γκαργκάνο;»

«Και βέβαια την έχω!» απάντησε το γεροντάκι, χτυπώντας με το ελεύθερο χέρι του την τσέπη στο σακάκι όπου βάζουμε το πορτοφόλι.

«Οπότε, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα, όλα τακτοποιήθηκαν» είπε ο Μονταλμπάνο.

Πλησίασε το γεροντάκι, του πήρε το περίστροφο και το ακούμπησε στον πάγκο.

«Μπορώ να πάω στην αστυνομία αύριο;» ρώτησε το γεροντάκι. «Δεν αισθάνομαι καλά».

Θα σωριαζόταν στο πάτωμα, αν δεν προλάβαινε να τον πιάσει ο αστυνόμος.

«Φάτσιο και Γκαλλούτσο, γρήγορα, βάλτε τον στ' αμάξι και πηγαίντε τον στο νοσοκομείο».

Οι δυο τους σήκωσαν το γέροντα, ο οποίος, περνώντας μπροστά από τον Μονταλμπάνο, κατόρθωσε να αρθρώσει:

«Ευχαριστώ πολύ για όλα».

«Για όνομα του Θεού. Δεν έκανα τίποτε» είπε ο Μονταλμπάνο, νιώθοντας ο αθλιότερος των αθλίων.